СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 149. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 29. червня 1931. VOL. XXXIX. No. 149. Jersey City, N. J., Monday, June 29, 1931. THREE CENTS.

ВАШИНҐТОН НЕЗАДОВОЛЕНИЙ З ВІДПОВІДИ ФРАНЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер одержав офіцільну відповідь Франції на своє предложення супроти відложення сплати німецьких репарацій на один рік.

Франція домагається, щоби вона по році проволоки одержала ту частину репарацій, яка не повинна бути відложена, як і цілу репараційну квоту, яка припадає на слідуючий рік по мораторії.

Вашингтонський уряд уважає, що становище Франції не відповідає духови заяви Гувера, ні тій практичній допомозі, яка є в пляні. Супроти того плян Франції є для Вашингтону неприємливий.

Та департамент стейту певний, що Стимсон і Мелон наклонять Францію до уступок.

ГУВЕР СТУДІЮЄ ПЛЯН ДОПОМОГИ ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Треба надіятися, що за тиждень, а найдалі за два, появиться заява Гувера в справі допомогової акції державам Латинської Америки.

Вже вислано з боку Федерел Різерв Бенк фінансового знавця до Чіле, щоби він здав звіт про дійсне положення країни, яка найбільш потерпіла на економічній депресії.

БИЗНЕСМЕНИ ПОПИРАЮТЬ ПЛЯН ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Зі всіх сторін Америки наплмвають заяви від найвизначніших бизнесменів, котрі висказують своє задоволення з заяви Гувера в справі сплати репарацій. Всі є тої думки, що та заява допоможе цілому світови в боротьбі з депресією.

КАНАДА ТЕЖ ПОПИРАЄ ГУВЕРА.

ОТАВА. — Премієр Бенет оголосив у канадійськім парляменті, що Канада приймає в принципі проект Гувера з справі мораторії. Опозиційний лідер, Мек Кензі Кінґ, заявив, що погоджується щодо цеї справи з премієром Бенетом.

СТИМСОН ВІДІХАВ.

НЮ ЙОРК. — Секретар стейту, Генри Стимсон, прилетів тут літаком з Вашингтону, щоби відїхати до Европи на італійськім кораблі „Конте Гранде".

Стимсон каже, що їде до Европи на відпочинок. Але всі знають, що він відвідає Рим, Париж, Берлін і Лондон і переговорить з урядами справу предложеної Гувером мораторії.

ДЕМОКРАТИ ХВАЛЯТЬ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Визначний демократ, сенатор Герисон з Місісіпі, порівнав світ з „хорим пацієнтом", а Гувера з „лікарем". А предложену Гувером мораторію назвав „рецептою" для хорого.

Герисон каже, що хоч Гувер є републиканцем, то він заслугує на признання і попертя кождого, бо його плян допомагає ратувати Злучені Держави і світ з економічної руїни, а разом з тим спиняє розгін радикальних фанатиків, котрі хотіли би бачити світ в огні революції.

Герисон каже далі, що крок Гувера відповідає американському духови і що з нього не вийшлоб, то одно певне, що він не принесе Злученим Державам шкоди, ані ганьби.

ЖЕРТВИ СПЕКИ І БУРЕВІЮ.

НЮ ЙОРК. — Ню Йорк і околиця потерпіли від сильної спеки, а Пітсбург, Дітройт і Клівленд від буревію. Наслідком цього згинуло 10 осіб.

В Пітсбурґу була така злива, що тисячі робітників спізнилися кілька годин до роботи. Падав дощ і град. Найбільше потерпів Клівленд. Двоє людей згинуло від удару грому. Буря позривала дерева. Сотки людей були покалічені відламками шиб чи спадаючими деревами. В Дітройті панувала пів години цілковита темнота.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЗАЯВУ ГУВЕРА В СПРАВІ ПИВА.

ВАШИНҐТОН. — Ніхто не знає, що це сталося, що в однім дні в ріжних містах Злучених Держав подали часописи однакові новини з Вашингтону, будьтоби президент Гувер готовився видати якусь сензаційну заяву в справі пива.

МУРИНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ РОСТЕ.

ВАШИНҐТОН. — Цензусове бюро подає, що муринське населення міста Нюарку піднеслося за останніх 10 літ з 16,977 на 38,880, себто більше ніж подвоїлося.

ФИЛИПИНЦІ ГОТОВІ ДІСТАТИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бингем є тої думки, що слідуючий конгрес заявиться за незалежність Филипин. Та він не бачить у тім нічого доброго для мешканців островів. А сенатор Гос каже, що для Америки це найкращий вихід, щоби Филипини були незалежними, бо інакше прийде чи тере те до війни з Японією. А на випадок війни Японія забере Филипини на протязі 5 днів.

СУДЯТЬ КОМУНІСТІВ.

В Токіо (Японія) почалася судова розправа над 44 японськими комуністами. 200 поліцаїв охороняють суд, щоби не було нападу зі сторони прихильників оскаржених.

ЩЕДРІСТЬ ЕПИСКОПА ХОМИШИНА.

„Громадський Голос" приносить слідуючий цікавий документ: „До селянської Спілки в Богородчанах звернулося Товариство ім. М. Шашкевича в Золочеві з проханням о уділення жертви на викупно Білої гори у Підлисю, на якій стоїть памятник о. М. Шашкевича. Селянська Спілка на те письмо відповіла 1. V. ц. р. так: „Управа і Надзірна Рада підписаної кооперативи рішила відмовно Ваше прохання о даток на викупно Білої гори у Підлисю та постановила повідомити Вас, щоби Ви звернулися до станиславівського епископа Гр. Хомишина, котрий в останнім часі жертвував на польський „Сокул" і Пшиспособєне войскове в Богородчанах около 5 моргів доброго поля. З поважанням „Селянська Спілка" кредит. кооп. з обм. пор. в Богородчанах. Юрко Гарбуз, Ернест Осип.

САМОГУБСТВО ПОЛЬСЬКОГО ПІДСТАРШИНИ.

В Перемишлі застрілився підстаршина Мечислав Возняк з 38 п. п. Причиною самовбивства було те, що він здефраудував військові гроші в канцелярії свого полку і за те мав станути перед суд.

САМОВБИВСТВА В МОСКВІ.

Радянська преса сповіщає, що минулого тижня у Москві 26 осіб попрощало рядянські републики, кінчаючи життя самовбивством. Між самовбивниками найбільше робітників, які не мали сил жити далі в тій нужді, яка панує в СРСР.

САМОВБИВСТВО ПОЛЬСЬКОГО ЖОВНІРА.

Фелікс Гронек, вояк, що перебував на відпустці в Бориславі, стрілив собі з револьвера в груди з наміром самовбивства, після чого у безнадійнім стані опинився в лічниці.

ВБИВСТВО ПІД САМБОРОМ.

В Ковеницях, самбірського повіту, згинула підозрілою смертю дитина Марії Матвіїв. Поліція арештувала Івана Кушніра, бо підозріває, що він, бажаючи позбутись нешлюбного сина, вбив його.

З ХРОНІКИ ВБИВСТВ.

В Дністрику Головецькім, пов. Турка, підчас бійки парубків згинув Степан Поточник, а Михайло Данилів бореться зі смертю. Його поранили сокирами. — З Белейова, пов. Долина, вертав з весілля Станислав Яблонський і по дорозі впав трупом, застрілений невідомою особою.

ВІЙТ УБИВ НОВОБРАНЦЯ.

В селі Щитно, плонського повіту, пяні новобранці, йдучи до війська, почали між собою бійку. Місцевий війт Домбровський, вмішався в цю аванттуру, а коли новобранець Хмелевський хотів його вдарити, війт гримнув рекрута палицею по голові і поклав трупом. Новобранця поховали, війта арештували,

АРЕШТУЮТЬ КОМУНІСТІВ.

В Букарешті викрила сиґуранца дві тайні комуністичні друкарні. Дотепер арештували 40 осіб. Провідником усіх комуністів є черновецький Жид Арнольд. Черновецькі комуністи плянували підпалити на 1. червня кілька церков. Арештований Арнольд це потвердив.

ПОЗАГРОБОВЕ ЖИТТЯ.

Один з найславніших французьких астрономів, проф. Моро, в одному з французьких часописів пише про позагробове життя ось що: Людина, яка не узнає можливости дальшого життя по смерти, є в суперечности з вислідом новітніх природничих наук. Коли я тверджу, що в це вірю, то довели мене до цього льогічні висновки наукових дослідів. Безумовно є такі, що мені скажуть: Як ви можете говорити такі нісенітниці? Адже ніхто не вернув ще з цеї невідомої країни!

Але цей доказ є дітвацький і смішний.

Чи бачив хтось коли електричність? Ні. А нема мабуть такої людини, якаб не вірила в істнування електричного току. Оглядав хтось колись атом? Ні. А вчені в нього вірять. Що більше, — кажуть — що око людське ніколи не побачить атому. Можна отже повірити в причину, коли бачиться її наслідки. Колиж прослідиться важке поняття того, що називаємо „я" — то знаходимо в собі щось, що є безумовно нематеріяльної природи.

І цей саме нематеріяльний елемент, це таємниче „щось", не гине враз зі смертю організму. Проти цього цілковитого знищення виступає чейже право вічної енергії.

І так наука мусить попирати релігію, а здогадну ворожнечу між ними поширюють люди, які не бачать дальше і глибоко.

ЖІНКИ З ДОКТОРАТАМИ.

Чехословацькі високі школи видали минулого шкільного року 308 докторських дипльомів для слухачів жіночого пола.

БОГ ПРАСЛАВЯН.

В Уржендові, пов. люблевський Янів, підчас перекопування ровів на полі робітники викопали з землі камяний ідол з 4 лицями і 2 парами рук. Знавці говорять, що це правдоподібно божок праславян. Остаточне слово в справі тієї знахідки ще не впало.

ШПИТАЛЬ ДЛЯ ЗАЛЮБЛЕНИХ.

Відомий французький лікар нервових недуг і недуг мозку, психіятр д-р Мартен, доказав статистично, що найбільше вбовств, самовбивств і всяких злочинів виконують залюблені особи. Цей лікар твердить, що таких залюблених злочинців не треба замикати до арешту, але до лічниці, так як нервово хорих. Він справді видумав нові способи лікувати „залюблених варятів", як це він називає, і йому вдалося вилічити багато своїх пацієнтів.

ПО 15 ЛІТАХ НЕВОЛІ.

До Борислава вернув Степан Баран, який 1916 року попав до російського полону і, перебуваючи в Сибірі, не міг досі вернути до вітчини.

КРІВАВІ ЖНИВА БЕЗРОБІТТЯ.

В словацькім місті Кошуті безробітні підчас демонстрації кидали на поліцію камінням, наслідком чого поліція стріляла до безробітних і вбила 3 особи та 5 осіб ранила. Арештовано там комуністичного посла Майора.

ЗБОЖЕВОЛІВ З РАДОСТИ.

У Варті, серадзького повіту, бідний жебрак Фелікс Пляцек знайшов на дорозі 800 золотих і так тим утішився, що збожеволів. Його відвезли до дому варятів, а гроші віддали одному купцеви, який їх загубив. Тепер жебрак не має ані грошей, ані здорового мозку.

ВЖЕ НЕМА ПАННИ, ЛИШ ПАНІ.

Жінки посолки чехословацького парляменту виготовили проєкт закона, згідно з яким панни від 21 року життя треба називати панями, а не паннями, бо титул панна є для старших віком дівчат образливий.

ОПИР З ДІСЕЛЬДОРФУ ПРОСИТЬ ПОМИЛУВАННЯ.

З Дісельдорфу повідомляють, що суд потвердив вістку, що „опир з Дісельдорфу", Петро Кіртен, задумує просити помилування. Одначе таке подання до суду ще не вплило.

НАСЕЛЕННЯ ЛИТВИ.

Населення Литви зросло в році 1930 на 27,013 людей. Дня 1-го січня 1931 р. Литва мала 2,367,042 населення.

ХРИСТОС ЗЯВИВСЯ ІТАЛІЙСЬКИМ КІНООПЕРАТОРАМ.

Від кількох днів мешканці Трієсту про ніщо інше не говорять, як про небуденну подію, що трапилася 23-літньому молодцеви, Б. Пікови, кінооператорови.

Брунон Піко заявив, що в церкві св. Антонія зявився йому Христос. Ніхто йому спершу не вірив і всі глузували з нього, а тимчасом Христос зявився йому вдруге й це можна бачити навіть на фільмі.

Б. Піко враз з іншими кінооператорами фільмували віллю „делля Качіеторе" і нагло стращенно схвилювалися та випустили апарати з рук. Але нікому цього не розказували, що було причиною їхнього схвилювання. Колиж повернули домів і почали викликувати кліші, побачили на 30 відбитках образ Христа, що йшов босий, в білому, довгому хитоні, з авреолею над головою. Від нього йшов такий блеск, що нічого більше не видно. Звичайно, що причиною їхнього схвилювання була поява Спасителя.

Піко сейчас переслав фільму до Риму, а церковні власти почали слідство в цій справі.

КОМУНІСТ УТІК З СРСР.

Чеський комуніст Еміль Райхель зненавидів свою вітчину Чехословаччину і перед кількома роками втік до своєї пролетарської вітчини — до радянських републик. Кілька літ він там бідував, голодував, не мав праці, сидів у тюрмі, і вкінці додумався, що „буржуазна" Чехословаччина краща, як пролетарський СРСР, і втікав додому. В Оржегові коло Катовиць його арештували і вислали до ЧСР.

ФРАНЦІЯ ПРИЙМЕ ПРЕДЛОЖЕННЯ АМЕРИКИ З ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ

СЕКРЕТАР МЕЛОН МАВ ДОВШІ НАРАДИ З ПРЕМІЄРОМ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Цілий день і ніч велися гарячі дебати в палаті послів зприводу предложення президента Гувера спинити на рік сплату всіх міжнародніх боргів і репарацій. Щойно ранком прийшло до голосовання. Уряд одержав 386 голосів проти 189, щоб приняти предложення Америки, але з певними застереженнями. В цих застереженнях головне домагання Франції, щоб Німеччина сплатила й у біжучому році ті репарації, які по пляну Йонга є безумовними до плачення й незалежні від міжнародніх воєнних боргів. Цим Франція хоче ратувати плян Йонга, який предложення Гувера дуже захитало.

Зпочатку засідання палати послів здавалося, що нема ніякої надії, щоб французький уряд здобув собі довіря й удержався при владі. Всі промовці різко критикували Америку за те, що вона втручається в справи Европи, що вона, мовляв, хоче ратувати свої капітали в Німеччині, що предложення своє зробив не президент Гувер, а „Вол Стріт", устами президента Гувера й т. д.

Частина ораторів вказувала на те, що ця мораторія є властиво початком корінної зміни, а може й повної ліквідації пляну Йонга. Велике незадоволення викликало в палаті те, що пропозиція президента Гувера має характер диктату й що Франція нею заскочена цілком несподівано. Та зрештою, коли вже всі виговорились, а зі сторони уряду було зроблено кілька разів пояснення погляду уряду на предложення Америки, уряд здобув собі довіря й уповноваження вести дальші переговори в цілі порозуміння з Америкою.

Секретар фінансів, Мелон, мав розмову з премієром Франції, Лявалем, та з міністром фінансів. Переговори їх мали приязний характер і треба сподіватися, що нарешті між ними прийде до порозуміння.

ФРАНЦІЯ БУДУЄ ФОРТЕЦІ.

ПАРИЖ (Франція). — Перед початком дискусії над пропозицією президента Гувера палата послів 430 голосами проти 155 ухвалила асиґнувати 96,000,000 долярів на будову нових фортець на німецькім кордоні. Раніше предложення уряду асиґнувати гроші на фортифікацію кордонів держави більшість депутатів відкинула. Тепер проти нього голосували лише соціялісти.

УСПІХИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

МОСКВА (СССР). — Американці Пост і Ґаті, що летять навколо світа через Сибір і Аляску, щасливо долетіли до Ново-Сибірська на Сибірі. Пересічно вони летіли зі скорістю 150 миль на годину. Слідуючу зупинку мають зробити в Іркутську, а потім в Якутську на далекій сибірській півночі. Це має бути остання зупинка на радянській території.

Обидва летуни почувають себе дуже добре, а літак знаходиться в повній справности. Вони сподіваються не лише щасливого закінчення лету, але й установлення нового рекорду скорости лету навколо світа.

КОПЕНҐАҐА (Данія). — Летуни Гоірліс і Ніліґ прилетіли щасливо до столиці Данії. Чотири воєнні літаки стрінули їх на кордоні держави й провожали до летничого поля біля Копенгаги. На полі знаходилося біля 100,000 народу, а також представники уряду та ріжних організацій, щоби привитати летунів.

Зустріч була ентузіястична. Летунів потім провезли через місто й представили королеви, який обох летунів нагородив вищим данським лицарським ордером. Відпочивши добре, летуни задумують облетіти всю Европу. Вони тепер чуються змученими, бо умовини лету випали дуже тяжкі. Доводилося в дорозі переборити велику бурю, а потім густий туман, що їх задержало довше, ніж вони того сподівалися.

БОЇ З КОМУНІСТАМИ.

ШАНҐАЙ (Китай). — В провінції Кіангсі нанкінський уряд зібрав 500,000 армію для боротьби з комуністичною армією, яка доходить до 300,000. Сподіваються завзятих боїв з обох сторін. Уряд певний, що йому пощастить і тут розгромити комуністів, як він уже розгромив їх в інших провінціях.

Бої між обидвома цими китайськими арміями вже почалися.

КРАХ ВЕЛИКОГО РУМУНСЬКОГО БАНКУ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Великий румунський банк, „Банка Женераля", спинив виплату грошей своїм вкладчикам. Це, кажуть, сталося тому, що останніми часами з банку почали масово вибирати депозити. В цьому банку тримали свої гроші також члени румунської королівської родини. Банк знаходиться в руках лібералів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КРИТИКА Й РОБОТА.

Небувалий суд відбувся цими днями перед апеляційним відділом найвищого суду нюйорського стейту. Суджено „меджистрейта", себто суддю міського уряду, а суджено за нездібність повнення судейських обовязків. По довгім переслуханню, по належнім зваженню доказів вини й виводів оборони, пять суддів заявили, що підсудна не надається на повнення уряду та заслугує на усуннення зі становища судді.

Хоч і це вже само собою досить рідка, малощо не сензаційна, подія, то вона стає ще більше рідкою, коли виявиться, що суддею, що став підсудним на лаві обжалованих, була жінка, і то перша жінка на становищі судді в Ню Йорку.

Справа набирає ще більше кольору, коли пригадати, що усунена зі становища судді жінка була колись провідницею суфражистського ружу, себто побивалася за рівноуправнення жінок на кождім полі. Очевидно, за переведення такої реформи рівноправности полів треба було подати арґумети. Як звичайно, реформу арґументовано тим, що вона принесе поправу в суспільних відносинах. Мовляв, участь жінки в політичнім життю внесе певну ніжність, якої не може дати мущина. До мужеського серця, мовляв, прибуде жіноче серце. Політика буде зрівноважена. Жінка стане в політиці відроджуючою силою.

Такі й тим подібні арґументи підношено за повну рівноправність жінки з мущиною в політичнім життю. Політичну реформу остаточно переведено. Жінки були зрівнані з мущинами. І, як звичайно буває, ті, що боротьбу за реформу вели, а мали відповідні до цього кваліфікації, стали першими, що скористали з добродійства реформи, а тимсами дістали нагоду показати практично, якою то відроджуючою силою вони потрафлять бути.

Нюйорське міське судівництво потребувало відродження. Але перша жінка на становищі судді в Ню Йорку судівництва не відродила. Як показала розправа, вона заповідженого жіночого серця не внесла. На розправі проти неї вона сама призналася, що засудила раз одну жінку, не маючи на засуд ніяких правних доказів, а тільки просте собі „переконання", що підсудна винувата.

У цей спосіб нюйорська судеїха ще раз доказала, що не всі ті, котрі інших критикують, самі краще потрафлять. Що не все ті, котрі проти чужих надужить виступають, самі будуть кращі, коли будуть мати силу.

ДАЛЬША БОРОТЬБА ЗА СВОЇ ПРАВА

(Голос з Лондону).

Українська парляментарна репрезентація опинилася в страшно важкому положенню. Рада Трох, яка мала в Женеві предложити справу польських знущань і взагалі зломання зобовязань супроти меншостей Польщею, відложила цю справу до вересня, припоручаючи рівночасно, щоб Польща вела переговори з Українцями і старалася привести спір до злагоди.

Притоку до такого тимчасового вирішення справи дали приречення польського міністра Залеського, які він дав Гендерсонови відносно Українців в Галичині. Але ми знаємо, скільки варта всі приречення польських міністрів. Вони вже торжественно підписували, вже й їх парляменти ухвалювали українську автономію, а помимо того не додержали ні одного слівця. Тому можемо бути певні, що й це приречення — остане приреченням.

На підставі женевського рішення Українці повинні переговорювати з Поляками. Але заки прийде до переговорів, Українці повинні зажадати, щоб Поляки виповнили найпримітивніщі зобовязання, щоб оказала свою добру волю, що вони беруть справу серіозно.

До таких передумов належить:

1) Офіціяльне признання з боку уряду, що, переводячи „пацифікацію", зробив народови українському кривду, далі, що уряд зобовязується виплатити відшкодовання, яке дійсно відповідає заподіяним тілесним і матеріяльним шкодам.

2) Випущення політичних вязнів, в першій мірі послів, яких ще досі не суджено (вісім місяців у тюрмі).

3) Зобовязання виповнити ті приречення, які приняв на себе польський уряд, підписуючи рішення амбасадорів дня 15. марта 1923 року (надання Українцям автономії).

Положення української парляментарної репрезентації важке ще з тої причини, що коли вони зачнуть переговори, то ті переговори затягнуться через літо, і знов Поляки скажуть: не перебивайте нам у Женеві, бо ми переговорюємо. Колиж Українці не приймуть предложення явитися до переговорів, тоді перед Женевою поставить Польща заяву, що з Українцями нема можности переговорювати, тому, що вони не слухають Ради Трох...

Так, Українці моглиб переговорювати, але нехай Польща докаже, що в неї дійсно добра воля виповнити приречення, які вона поробила. А доказом того — це виповнення тих передумовин, які ми навели вгорі.

Найкраще булоб, щоб з боку Ліґи Націй делеґовано ще й офіціяльно невтрального свідка переговорів. Тоді можна би було на нього покликуватися.

Ми певні, що Поляки підступлять до українського питання з найвигіднішої для них сторони, іменно, почнуть переговори з „послами" Певним, та Бачинським, які не тільки що не заступають народу, але навпаки, бояться показати між український загал, щоб не потерпіти тілесно за свою продажність.

Колиб Поляки дійсно забажали спробувати такого експерименту, то заведуться на ньому, бо европейські чинники, а зокрема ті з Ліґи Націй, добре поінформовані про таку можливість.

Покищо нашим обовязком є видержати на позиції, доки не побачимо, яке западе рішення в тій справі. Коли не буде рішення, в такому разі треба буде шукати справедливіщого трибуналу ніж Ліґа Націй.

Тимчасом ми покажемо світови, що Українці солідарно будуть обстоювати свої права, в першу чергу ті, які їм ґарантовано.

К.

ЗАБУТА СПРАВА

Послідня світова війна так запалила Европу та побільшила чисельно й загострила конфлікти між поодинокими народами, що ця стара культурою й творчістю країна перемінилась в постійно кипучий вулькан, який може залляти своїм вибухом знову цілий світ. Взаїмне недовіря, непевність свойого завтра, нервовість і замкненість в собі панують тут над життям всіх. Фабрики военних засобів мають повно праці і все одержують нові замовлення. Про якусь крізу, чи безробіття, в цій ділянці не може бути мови.

А що кожне збросння веде до війни, а не до замирення, це для всіх зрозуміле й тому ті всі намагання ріжних державних мужів та міжнародних інституцій, як не усунути тайне та явне збросння, то хоча його обмежити. Одначе немає тут в Европі такої міжнародньої установи, яка повільно але постійно усувалаб ті конфлікти, що можуть бути причиною нової війни, й тому всі невдачі міжнародних конференцій та паперове значіння пактів про замирення. Крім цього, грізність минулої війни, до якої народи готувались десятками років і як виказалось не були всебічно підготовані, — примушує поодинокі держави докладати всіх зусиль до військового вишколення своїх широких мас. І так тепер в кожній державі молодь втягнена в ріжні спортові та передвійськові стрілецькі орґанізації а всі, що пройшли військовий вишкіл, відбувають рік річно ще додаткові курси. Все це необхідне й самозрозуміле, бо военна техніка робить незрівняно скорий поступ вперед, а военний час не надається для всебічного вишколу.

Серед таких тяжких обставин кожна недержавна нація тут в Европі знаходиться в надзвичайно несприятливих обставинах. Вона не може забезпечити себе перед майбутньою війною і до неї як слід підготовлятися. Зокрема в тяжкому положенню знаходиться українська нація, яка недавно втратила свою державність, а члени її бувшої армії опинились в ріжних країнах. Крім цього чуйність ворогів не дає нам потрібної можливости користати з вишколу в їхніх арміях.

Очевидна річ, що наша національно-державна свідомість і охота боротьби є цінним задатком кращого майбутнього нації, але для здійснення цього бажання небхідно мати ще й військове знання. Тому так члени нашої армії, як і наша молодь поставлені перед велику небезпеку впасти невинно жертвою майбутньої війни, не принісши коштом свойого життя нікому користи. Взагалі справа військової підготовки та удосконалення зовсім у нас забута а натомісць на перше місце вибились в нас ріжні ґрупові чвари, які тільки взаїмно послаблюють нашу націю.

Ґрупа українських старшин ґенеральної булави та бувших вищих командантів української армії, які перебувають тепер в Европі, дійшла до переконання, що такий стан в українській нації далі трівати не може, а навпаки, що й нам необхідно не тільки слідкувати за новими военними досягненнями, але навіть у відповідній педаґоґічній формі подавати ці відомости членам української армії та всій молоді. На нашу думку, було найбільш відповідним примінити тут методу заочної освіти, яка знаходить сьогодня все більше поширення як в Европі так і в Америці. Такою методою, розподілюючи военні досягнення за послідних 10 років, та узглядюючи ту обставину, що наші військовики пройдений колись вишкіл вже призабули, порішено поділти військовий вишкіл на певні, пляновi етапи. Перший етап курс загального військового вишколу і після нього курс ріжних військових спеціяльностей та старшин ґенеральної булави.

Хоча в цій ділянці доводиться поборювати ріжні трудноші, всеж можна бути певним, що цей почин піддержать так члени армії, як і широкі верстви нашої нації, бо тільки спільними силами можна буде відновити по довгих роках перерви цю важну ділянку. Щоб дати всебічне, модерне військове знання нашим широким верствам, а зокрема бувшим членам армії і молоді, запрошено до співпраці також визначних фаховців чужих армій. З огляду на розпорошеність членів армії порішено лекції військового вишколу видавати друком, дбаючи при тім, щоб кожний рід зброї знайшов свою педаґоґічну обробку, а всі разом творили цілість військового знання.

Бажання ініціяторів загального військового курсу є піднести військове знання наших людей на належну височину, щоб в цій ділянці ми не були послідними. З такою метою ми розпочали діло.

М. Капустянський,
ґен. хорунжий.

ВИЇМКИ З ПРАЦІ В. ЛИПИНСЬКОГО „УКРАЇНА НА ПЕРЕЛОМІ"

(4)

По вступленню на шведський престол войовничого короля Карла Ґустава, в міру того, як відносини Гетьмана до Москви стають усе більше натягнуті, його взаємини з новим шведським королем стають усе ближчі й живіші. Вже у вересні 1655 р., як тільки розпочалась шведсько-польська війна, Хмельницький пропонує Карлу Ґуставу союз і допомогу проти Польщі з тим, щоб усі „руські землі" Річипосполитої були віддані козацькій Україні і щоб король шведський зі своїми військами „за Вислу" не переходив. Через кілька місяців, у листопаді того самого року, побачивши, що в Порті сильно ростуть польські анти-українські впливи, Гетьман знов через отця Данила представляє амбітному шведському володареві широкий військовий плян коаліції Швеції, України, Москви, Анґлії, Венеції, Австрії і Персії — коаліції, що малаб на меті завоювання та ліквідацію Туреччини й увільнення з мусульманської неволі всіх християн, а в першій мірі Греків.

Король шведський, що саме тоді був серед свого війська в поході проти Польщі, приняв гетьманського посла незвичайно бучно, за обідом пив за здоровля Богдана Хмельницького, а до шведської Ради Державної, де було багато сторонників Польщі, написав, що для нього „сила козацька більше варта від приязни польської". Незабаром на весні 1656 р. він вислав на Україну свого посла Ґрондського, і з того часу дипльоматичні зносини між королем та Гетьманом мають характер сталий та реґулярний. Україна в політиці шведській займає на стільки важне місце, що в конґресі, який по ініціятиві Франції мав одбутися в кінці 1656 р. з метою помирити Швецію з Польщею, повинні були — на жадання короля Карла Ґустава — взяти участь і представники Гетьмана Хмельницького.

Одинокою точкою незгоди в шведсько-українських переговорах, що велися на протязі 1656 року, була справа „руських земель" Річипосполитої. До цієї етнографічно української, але ще не козацької території, мав претенсії король шведський і по части — за йогож намовою — князь семигородський, а одночасно Гетьман цих земель нікому й у ніякім разі уступити не хотів. Справа ця розбила була вже зовсім налагоджене заключення шведсько-українського договору в січні 1657 року, коли посли шведські Веллінґ і Тернешельд привезли до Чигирина готовий проект союзу (PROJECTUM FOEDERIS). Хмельницький, довідавшись, що король шведський забезпечує йому незалежну державу тільки на козацькій території, з послами сам не схотів навіть говорити. Переказавши через писаря ґенерального Виговського, що він мусить мати „всю Русь, де віра православна грецька була і де мова ще задержалась, тоб то по Вислу" — зарядив Гетьман одночасно послам сказати, що коні для них в дорогу вже готові...

Але незабаром наспіла до Чигирина звістка, що Карл Ґустав дає згоду на всі територіяльні жадання Ґетьмана і шле на Україну нового „великого" посла, уповноваженого заключити і за обопільною присягою підписати умову. Дійсно 10 квітня виїхав від короля в Україну відомий шведський дипльомат Ґустав Ліліенкрона й у червні він прибув до Чигирина. Карл Ґустав жадав від Хмельницького заприсяженої „ассекурації" на ті польські краї, які він відповідно до умови з курфірстом бранденбурґським хотів забезпечити для себе, і військової допомоги проти Москви та Польщі в числі 20—30 тисяч козаків, не рахуючи тих, що вже післані були на поміч Ракочому. Взамін за це Гетьман мав дістати всі „руські землі" Річипосполитої і південну Білорусь по Смоленськ. Ця послідня умова, разом з попередніми, заключеними між поодинокими державами коаліції, означала повний розділ Польщі, „будто Коруна Польская и не бывала", як доносив спішно цареві московський посол на Україні — Бутурлін.

6. УКРАЇНА ЗАГРОЖЕНА АЗІЯТСЬКОЮ МОСКВОЮ.

Акт Переяславної Умови, як символ відділення України від Польщі і її державного унезалежнення, став можливим тільки тоді, коли нова державна орґанізація осілого Війська Запорожського була вже Гетьманом на Україні наладжена. Україна відпала від Польщі, як зріле яблуко, що оставшись при яблоні мусілоб згнити й пропасти. І в дозрілій уже до самостійного державного життя по-переяславській Україні її внутрішні міжклясові відносини прибрали виразні, новою українською державною орґанізацією окреслені форми. Ці нові форми українського життя почали були складатись задовго до вибуху великого козацького повстання. Ідеольоґічно зарисовувались вони, в усіх перипетіях довгої попередньої українсько - польської боротьби, а процес їх реалізації і переведення в життя йшов у парі зі страшними, повними збочень і хитань змаганнями, що в першій автономістичній добі, під керуванням і проводом Гетьмана Хмельницького на Україні відбувались. Тепер уже хитань і вагань у внутрішній політиці гетьманській немає. Правно-державне становище і взаємовідносини всіх кляс окреслені вже ясно й виразно...

Приняття протекції „восточного Царя" і розрив із західною Річпосполитою йшли в парі з узахідненням і европеізацією козаччини. Переяславська Умова прийшла тоді, коли Україна вже перейняла і у своїх власних державних формах закріпила, як поняття так і уклад західного, хліборобського, осілого життя, вироблені в попередніх віках під впливом західної европейської цивілізації. Але одночасно Умова в Переяславі була союзом України з Москвою, зверненим проти Польщі. Вона, захищаючи Україну перед натиском польським, одночасно відривала її від Заходу і ставила в залежність від Сходу. Забезпечити тодішню европейську цивілізацію Української „Малої Руси" від знищення, яке мусіло їй грозити з боку тодішньої азіятської цивілізації „Руси Великої" Московської — а разом з тим скріпити союзом з Русю Московською відпорність Руси Української супроти польщення, яке вела за собою европеізація Руси Української — ось було завдання будівничих Української Держави — велике історичне завдання, без здійснення якого саме істнування нації української було неможливе.

Опорою Гетьмана для виконання того завдання служило — як уже сказано — осіле, хліборобське Військо Запорожське. Це воно своєю силою творило українську державу в постійній боротьбі на два фронти. На одному: відбиваючи від Польщі не тільки українську землю, а й спольщені, а разом з тим найбільше культурні й найбільше европейські частини української нації і запрягаючи їх у службу Українській Державі. На другому: побиваючи внутрішню анархію, яка головним чином з опозиції полукочових, нехліборобських елементів Сходу проти хліборобської цивілізації Заходу внутрі самої України повставала. Переяславська Умова принесла для території козацької України деякий спокій на першому, польському фронті. Ті культурно европейські, козацько-шляхецькі, міщанські й духовні верхи (під переможним впливом польської — а через Польщу західної — культури була тоді вся грамотна частина української нації), які по Переяславській Умові опинились і остались на території нимиж збудованої козацької держави, були вже від антиукраїнських політично - руйнуючих польських впливів одрізані й забезпечені. Але за те союз зі східною, азіятською, ворожою европейській цивілізації Москвою скріплював внутрі України співзгучні Москві такіж азіятські і антиевропейські українські елементи. Забезпечити від зруйнування Москвою того, що в тяжкій боротьбі здобула Україна від Польщі — стає тепер найважнішою справою Гетьмана. Боротьба з Польщею, яка творила вісь усеї зовнішньої і внутрішньої політики гетьманської в добі автономістичній, до-переяславській, тепер відходить на другий плян, пересувається за кордон козацької держави, стає боротьбою з неспокійним і докучливим сусідом, а не з внутрішнім руйнуючим ворогом. Натомісць на плян перший виступає стремління закріпити внутрі України здобутки повстання і захистити европейську форму цих здобутків, як від внутрішніх руйнників, так і від Москви, на піддержку якої ці внутрішні руїнники українські — споріднені з Москвою своєю зненавистю до европейської цивілізації — починають покладати тепер усі свої надії.

В цій новій, скомплікованій союзом з Москвою, внутрішній українській боротьбі між Сходом і Заходом, звертають на себе увагу головним чином два моменти. Перший — змагання до скріплення інституту приватної земельної власности — який являється в тодішніх часах підставою европеізації України, ознакою прилучення її до економічного й культурного ладу Західної Европи. Другий — скріплення індивідуально-українського характеру цієї приватної земельної власности: характеру лицарського, аристократичного, зовсім чужого поняттям і формам московським, але заразом характеру службового, що кардинально відріжняє за часів Богдана Хмельницького лицарство — козацтво українське від такогож лицарства — шляхти польської.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Враження з виступу Українців з Род Айленд.

Дня 20 червня зібралися Українці стейту Род Айленд, щоби взяти участь в американській виставі, яку влаштовано в „Темпл оф Мюзік" в „Роджерс Вилїемс Парк". Про ту виставу написали місцеві американські газети, а витинок про це буде певно передрукований в „Свободі". Тому я обмежуся тільки до тих почувань, які пережив я як Українець, будучи свідком цеї вистави.

Місце, де відбулася вистава, находиться в долині, при малім озері. Мені здавалося, що я знаходжуся в наших любих Карпатах, десь над Черемошем, Прутом чи Опором. А блакитні українські о д як у тій долині повіяли жовто-блакитні українські прапори, то мені здавалося, що це вітер з України повіває тими прапорами. Неначе би нагадував нам, що не може повівати тими прапорами там на наших прадідних українських землях, то повіває ними на вільній землі Вашингтона.

А вже не можу описати того, що ділося в моїй душі, як вийшов хор „Бояна" і заспівав пісню „Їхав стрілець на війноньку". Ціла Україна стала мені перед очима й ті сотки тисяч наших синів, що положили за неї свої голови в недавніх змаганнях за волю.

Я ще не вийшов з задуми, як уже появилися наші молоді танцюристи в українських строях. Як завели танець, то чужинці очі погубили, глядячи за ними. А як пішла мала дівчинка в танець, то чужинецька публика була вже цілком захоплена.

„Запорожський герць" з 6 молодими козаками звернув мої думки знов на Україну. І здавалося мені, що треба нам витягати шаблюки, бо інакше не проженемо клятих ворогів з наших земель.

На закінчення відспівано американський гимн, а ми співали крізь сльози із радости, що тут на американській землі наша пісня і наш танок здобувають такі тріюмфи.

Відспівано ще й наш національний гимн „Ще не вмерла". Там на рідній землі його заказують співати, тут співаємо його попри американський гимн, а він нагадує нам далі, що „ще усміхнеться нам доля".

Це дуже гарний обяв, що наша іміграція бере тепер чимраз більшу участь у ріжних американських виступах. Треба дати признання тим усім, що памятають за таку важну справу, яка дає розголос нашому національному імени і нашій культурі.

Що правда, не бракувало в нас ріжних „критиків", себто тих „розкладчиків", котрі розкладають усі добрі пляни, котрі вміють завжди тільки язиком молоти, а до ніякої позитивної праці не є здібі.

Та такого сміття не бракує і по інших громадах. На нього не треба нам звертати уваги, а треба йти далі до дальшого поступу й дальших успіхів. Бо ми бачимо наглядно, що кожда добра робота дає добрі наслідки. Тому далі вперед!

Присутній.

В однім повіті була пошесть на безроги. Старость приказало всім громадським урядам списати і до старостства подати, у кого є недужі безроги і скільки. З одної громади прийшла така відповідь:

„У нас є лише три хорі безроги, а саме:

„1) Війт — старий кнур;

„2) Вдова Пилипиха — стара льоха;

„3) Арендар — паця.

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМЕНИ С. В. ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ.

Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі має за ціль сприяти у Франції студіям, присвяченим вивченню України.

Створена Паризьким Комітетом вшанування памяти С. Петлюри, вона фактично існує вже 3-ій рік. Відкрита року 1929 при скількости 1,400 книг, сьогодня (березень 1931) має вона 7,052 примірників та кількасот періодиків за ріжні роки. Має дві філії при українських Громадах у Франції: в Шалеті та Оден-ле-Тиші. **При** Бібліотеці є Музей, де уставлено меблі з кімнати, в якій мешкав С. Петлюра перед смертю, та зібрано ріжні памятки, звязані з його життям. Також є читальня з більше ніж 50 органами преси. Від дня відкриття Бібліотека мала 176 абонентів, яким видано 2,399 книжок. Читальню відвідало за цей час 2,121 осіб.

Від часу, коли приступлено до організації Бібліотеки, вона мала прибутків 56,160.10 фр., а видатків 52,651.45. Основою для створення Бібліотеки та Музею ліг щедрий дар Паризького Комітету вшанування памяти С. Петлюри та посильна допомога Уряду УНР і редакції заснованого С. Петлюрою журналу Тризуб.

Так, можна сказати, без певних засобів виростає культурна українська установа на заході Европи. Недавнє минуле виявило цю потребу, а дійсність виправдала сподіванки організаторів на громадську підтримку. Всіх пожертв до сьогодня надійшло від окремих осіб та громадських організацій до 25,000 фр. Не лише свої, а й чужі допомагають. Такі імена, як пані Ch. E. Bonin, що подарувала 2,000 книжок та 1,500 журналів, п. I. Castagné, що причинився цій пожертві, Quillet та п. Tatné зостануться на завжди в аналах Бібліотеки памяткою їхнього щирого відношення й прихильности. Найшлися свої люди, які оподаткували себе певним відсотком чи певною сумою річно. Декотрі видавництва надсилають свої видання і більшість упраїнських редакцій надсилають свої органи.

Бібліотека розрослася до такої міри, що помешкання з трох кімнат стало мале й потрібно цьогож року шукати просторнішого.

Перейдено найтрудніший етап: переможемо недовіря й наочно доведено, що бідна нагал еміграція додала зусиль і жертвенности, щоб створити культурну установу імени того, хто життя віддав на вівтар Батьківщини.

Та бібліотеки створюються не за один рік. Раз відкрита, вона живе й розвивається без перестанку. Для бібліотек один шлях — розвиток і збільшення. Багато народів мають в Парижі свої бібліотеки. Ми — численний нарід. Нас сорок міліонів. Та ми ще не вибороли своєї держави. Ми мусимо доклади більш ніж хто зусиль та жертв, щоб стати нарівні з иншими народами. Понад усе, понад всі трудноші ми повинні створити установу, гідну памяти того, хто був на чолі збройної боротьби за державність України, та достойну многоміліонового українського народу. Цього вимагає наша національна гідність і самоповага.

Рада Бібліотеки звертається до всіх Українців, як осіб, так і установ, з проханням про матеріяльну й иншу підтримку.

Деб Ви не були, обізвіться чимбудь. У Вас є ґазети й книги — надішліть їх. Купіть „Збірник памяти С. Петлюри", бо він продається на користь Бібліотеки. Купіть листівку з могилою С. Петлюри, або фотографію Бібліотеки, Музею чи читальні. Купіть відзнаку-тризуб, видану Бібліотекою. Організуйте Т-ва Прихильників Бібліотеки. Оподаткуйте себе невеличким податком. Поширюйте відомости про Бібліотеку і намовляйте людей до підтримки її. Нехай звідусіль прийде допомога.

Гроші й рекомендовані листи треба слати на імя бібліотекаря: Mr. Rudicev, 11, Square de Port Royal, Paris 13-e.

Рада Бібліотеки.

Париж, квітень 1931.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(46)

До дискусії зголосилися: Р. Слободян, Т. Михальчук, С. Слободян і І. Каштанюк.

Р. Слободян завважує, що гол. радний А. Питляр перед зложеннем звіту на письмі розказував про свої помічення у ріжних відділах У. Н. Союза в Ню Йорку й околиці. Він покликався на знакомство відділу 110 в Ню Йорку, не знаючи, що такого відділу в Ню Йорку нема. Відділ 110 істнує в Вандерґріфт, Па. Дальше г. р. А. Питляр заявляє, що познакомлювався з обставинами Тов. Свобода, відділ 66 У. Н. Союза в Ню Йорку, не знаючи навіть, що й такого відділу в Ню Йорку зовсім нема. Відділ 66 у Ню Йорку це є братство св. Андрея, а не Свобода. Є там і товариство Свобода, але це не є відділ 66, тільки відділ 194. Він покликався на відділ 30 у Ню Йорку, а цей відділ знаходиться в Бреслав, Па., а вкінци й на відділ 275, про який сказав, що він богато зложив на Сиротинець, хоч такого відділу він у Ню Йорку не міг знайти, бо його там нема, а є тут, у Джерзи Сіти, Н. Дж.

В написанім звіті г. р. Питляр уже не мав відваги того всього повторити, та щоби конче якийсь відділ вимінити, покликається на знайомство з відділом 10 у Ню Йорку. Тай тут знову кепсько трафив, бо відділ 10 це є тов. ім. Бончевського в Ансонії, Конн., з котрим, очевидно, наш гол. радний зовсім не знається, бо й не знає, де він знаходиться.

Гол. радний Питляр не згадав нічого про товариство „Згода" в Ню Йорку, з якого він колись вийшов делеґатом, бо й тим відділом він тепер уже не інтересується і нічого про нього сказати не може. І так то виглядає його заступництво в Ню Йорку й околиці тоді, коли У. Н. Союз в самім Ню Йорку має 13 відділів.

На тій підставі слід ствердити, що, крім дуже поверховного знакомства гол. радного А. Питляра з тов. Буковина, від. 14, в Ню Йорку, він ніяких інших відділів у Ню Йорку й околиці не знає, нічого за їх роботу сказати не може, а тим менше за якунебудь свою з ними співпрацю в користь орґанізації.

Т. Михальчук просить радного А. Питляра доповнити свій звіт і сказати, коли він названі відділи відвідував, у якій справі, з чийого доручення, коли не самочинно, і що він там говорив, або зробив.

С. Слободян домагається більшого пояснення про демонстрацію, в якій брали участь відділи У. Н. Союза, а яку він помагав розганяти, причім членів У. Н. Союза чинно зневажав.

І. Каштанюк заявляє, що в додатку до наспівших зажалень прислано тут одну відбитку друкованої відозви з наголовком „Пятнуйте зрадників", підписану Союзом Українських Робтіничих Орґанізацій у Злучених Державах Америки. Цю летючку роздавано на вічу, котре відбулося дня 23-го листопада 1930 р. в Бостоні, а на котрім головним референтом був гол. радний А. Питляр. В цій летючці нашу допомогову акцію з приводу „пацифікації" в Галичині висмівається, а нас самих зветься політичними шахраями і шарлятанами. Декотрих, що тут присутні, вимінюється по імени. І запитує, чи головний радний думає, що йому не соромно після того тут являтись і ставати до спільної ради. Та чи він не думає, що після таких його публичних нападів на своїх співтоваришів-урядників тут мусить мати місце відповідна реакція. Що всі урядники, так нападені й ображені, не можуть того толерувати, та чи він за ті свої напади приймає відповідальність.

А. Питляр заявляє, що не буде відповідати. Дальше каже, що він згаданої летючки не видавав і її не підписував. На летючці є підпис тих, що її видали.

О. В. Сполітакевич звертає увагу, що не в тім річ, хто летючку друкував або її видав. Факт є, що летючку роздавано на вічу, на якім гол. радний А. Питляр був головною фіґурою і він мусів зі змістом тої летючки солідаризуватися, коли він у тім дусі на вічу промовляв; а коли ні, то нехай це тепер виразно скаже.

А. Питляр заявляє, що він з усім, що та летючка говорить, вповні годиться.

І. Каштанюк заявляє, що по вищої заяви гол. радного А. Питляра не можна інакше уважати, як тільки повторениєм ще раз обиди нас всіх членів гол. управи, яку він заєдно прилюдно на вічах на нас кидав. Дальше, супроти того, що він ніякої акції в користь орґанізації, як на гол. урядника пристало, не провадив, уважає злишнім вести дискусію над його звітом і вносить приймити звіт так, як був поданий, з уділеннем йому вотум недовіря, а за обиду нас всіх присутних виключити його з решти нарад цього засідання. Внесеннє це, поперте В. Левчиком, формально ухвалено. А. Питляр заявляє, що йому не залежить на тім, аби до кінця на засіданню бути, бо воно вже і так кінчиться, тай він не сподівається, щоби міг чогось договоритись, однак він має ще до предложення якусь резолюцію, а також домагається заплати, так, якби він тут був на засіданню до кінця.

О. Гр. Пипюк звертає увагу, що виключити когось за кару з засідання, то не значить, щоби відтак приймати під розвагу його резолюції. Виключити когось з засідання означає стільки, щоб не мати з ним ніякого більше діла на тім засіданню і тому вносить, щоби над резолюцією, яку Питляр зладив, перейти до денного порядку. Щож до жадання Питляра, щоби йому заплатити дієту також за час його неприсутности, то, хоч таке жаданнє звучить дуже нельоґічно, однак з огляду, що засіданнє вже добігає до кінця і тої неприсутности богато не буде, прихиляється до його домагання і вносить, щоби радному Питлярови була виплачена повна дієта, так, як усім іншим урядникам.

І. Каштанюк звертає увагу, що так, як є нельоґічно зі сторони радного Питляра домагатися повної дієти нарівні з іншими урядниками, так ще більше нельоґічно було би з нашої сторони, після ствердження, що дотичний голов. радний нічого корисного для орґанізації не зробив, хоч би й на самім засіданню, тай після ухвалення йому вотум недовіря і виключення з засідання, признавати йому рівне право до дієти. Годіж бо однаково платити за довіря, як і за недовіря, тай за неприсутність так, як за присутність. Тому попирає внесення о. Гр. Пипюка, з поправкою, щоби радному Питлярови заплатити за час його присутности, то є за три дни, тим більше, що хоч засіданнє кінчиться, то ще є богато справ до полагодження і не можна знати точно, коли засіданнє скінчиться. Якби Питляр відносився чесно до У. Н. Союза, то по тім, що сталося, а саме по отриманню вотум недовіря, він сам зрікся би претенсії до дієти. Він не домагався би дієти, знаючи, що на неї не заслужив, тим більше, що він за свою роботу, яка зветься „верченнєм з середини", є плачений тими, для котрих „працює". Та коли ми цеї справи не трактували досі так, якби її слід трактувати; і коли ми не переводили формального суду і засуду; коли тов. Питляр дальше формально остається урядником і тут три дни на засіданню з іншими урядниками засідав, то й для тоїж формальности треба йому за той „втрачений" час, трох днів, заплатити.

Внесеннє, щоби над домаганнєм гол. радного А. Питляра щодо резолюції, яка мала би бути читана по його відході, прийти до порядку дневного, її не читаючи, та щоби гол. радному А. Питлярови виплатити дієту за три дні його присутности на річнім засіданню, поперте гол. радною п. М. Розуміло, ухвалено.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в четвер, 2 липня, в годині 8.30 ввечір, в галі У. Н. Р. К., 46 St. Marks Pl. Проситься всіх членів явитись на тих зборах, бо є важні справи до полагодження. — М. Близнак, секр.

ЗІ СПОРТУ.

НЕБУВАЛА БОРОТЬБА В ЕНКІ СТАДІЮМ.

На дохід Молочного Фонду для дітей відбудеться у понеділок вечером, 29. червня 1931, перший раз у Ню Йорку боротьба в Енкі Стадіюм, яку влаштовує славний на всю Америку промотер Джек Корлей.

В головній парі буде боротися світовий чемпіон Грек Лондос проти Американця Стиля, що вважається найсеріознішим противником, якого колинебудь мав Лондос. Отож боротьба за чемпіонство на цей раз буде дуже завзята й цікава.

Крім того будуть боротися кілька пар найліпших американських та чужинецьких борців, як, наприклад, Мек Милен, Шабо, Стейнке, Шикат, Джансон, Владек Збишко, Калмиков, Фріман, Романо, Залізняк та інші. Організатори боротьби чекають, що стадіюм, який вміщує 50,000 глядачів, буде переповнений по береги.

Сліпого д-ра Савдерсона, професора математики в кембриджському університеті, запросили в гості. Професор розмовляв довше з якоюсь панею, а потім сказав: „Ця пані дійсно має дуже гарні зуби". Присутні здивувалися, бо не розуміли, відкіля професор, хоч сліпий, може знати, що ця пані має гарні зуби. Коли професора спитали, відкіля він це знає, відповів професор: „Жінка не сміялася би цілу годину без причини".

—o—

Купець Шайнер дорікає Ліпшіцові:

— Пане Ліпшіц, той Файнтух, якого ви мені так поручали, збанкротував, а я дав йому товару на пять тисяч!

— Таж ви нічого на тім не втратили. Ви самі згадували мені, що він звернув вам увесь товар!

— Ну так, та що я маю робити тепер з тим свинством?

ДЕЩО ПРО ДІЄПРИКМЕТНИКИ Й ДІЄПРИСЛІВНИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.

Дбаючи про свою власну культуру, не сміємо забувати і за мову, однаково, як розмовну, так і ґазетну, а ще більше літературну. Правильна мова це таксамо ознака культурности, як і чистота тіла, вбрання хата і т. д. Українського народу налічують до 45 міліонів душ. Жиє він в Европі на просторі яких 850,000 квадрагових кільометрів нерозривним розселенням. Уже ця площа надто велика, щоб усі могли говорити зовсім однаковою мовою. Алеж бо й на далекім сибірськім сході, на Приамурщині в Азії, жиють так Українці цілими оселями. А що вже й казати про Північну й Південну Америку й інші землі, де доля загнала значні частини українського народу.

Одна з національних прикмет українського народу, це його мова. Українська мова належить своєю милозвучністю і богацтвом слів, виразів, зворотів і форм до найкращих мов у світі. Такий скарб тільки зберігатиб та дальше розвиватиб у тім самім напрямі. Літературна мова не повинна бути мовою тільки невеличкої купки інтелігенції, а приступною для можливо ширшого кола людей. Література мусить нести в маси народу просвіту, а то найлекшим способом. Тому літературна мова мусить бути як найближча до простонародної.

У 1913 р. М. Пилипович у своїй розвідці „Дещо про сучасний стан української літературної мови", що вийшла в Київі, писав: „Всяка мова має свої власні прикмети, свій особливий дух, сказав би я, його словами описати не можна; почути його можна більше серцем, ніж розумом. Той аромат є у чистій селянській мові, не закаляній міським салдатським і, сумно сказати, шкільним намулом; той аромат є у давніх наших письменників: Котляревського, Гулака-Артемовського, Шевченка, Куліша, Марка Вовчка, Івана Левицького і Франка, але нема його в сучасних робітників пера, бо вони або виросли в містах, одірвані від села, або, коли й росли у селі, то попсувалась у них мова через школу та сучасні наші ґазети, за якими вони йдуть навмання, без критики; вони втратили почуття мови або й не знали його; здається, що вони думають чужою мовою, польською або руською, а тільки рука їх пише вкраїнською".

За цим словом не будемо дальше розводитися про потребу завваг до нашої літературної мови, а візьмемося просто сказати дещо про найчастіщі прогріхи мови в тих, що від сільської мови відбились, а до виробленої літературної не добились. Тому не од речі буде вказувати від часу до часу в часописі на найважніщі помилки супроти нашої мови.

Покищо обмежуємося сказати тільки дещо про українські дієприкметники та дієприслівники. Українська жива мова знає тільки такі дві форми дієприслівників: а) теперішности — читаючи, бажаючи, пишучи, ходячи... і б) минулости — читавши, прочитавши, бажавши, написавши... Зовсім нема в теперішній українській мові таких дієприкметників: а) теперішности — читаючий, бажаючий і б) минулости — читавший, бажавший... Такі форми є ще в сусідніх з українською мовах, а були перед сотками літ і в нашій. Останки цих форм залишилися в українській народній мові вже в значінню звичайних прикметників, як: будучий, горячий, померший, пахучий, лежачий, маючий, люблячий, родючий, плодючий, грукучий, вонящий, смердячий, мовчущий, співучий, киплячий, кипучий, киплящий, сіяючий (або сіющий), горючий, горющий, палючий, тремечущий, плачущий, невсипущий, невгавущий, нетерплячий, видющий, живучий живлющий, (не)- годящий, болючий, настоящий (-справжній, леючий, знающий, питущий, непющий, дрожачий, брязкучий, стоячий, колючий, шкварчачий, гулящий, незрячий, котючий (вітер), дрімучий, бушуючий (вітер), ропчучий (гомін), чуючий, томящий, конаючий, заходячий (сонце), всемогущий, спящий, невмирущий, масящий, чаруючий, квітущий, цвітущий, меркающий, рвучий, дзвенячий і т. д.

Під впливом церковнославянщини пише в 1830-тих роках Григорій Квітка Основяненко ще так: „Він **знающий** наші діла, **бачащий** самії думки наші, Він не потерпить ніякої неправди" замісць правильного: Він, знаючи наші діла, бачачи самі думки наші, Він не потерпить ніякої неправди". Тут можна буде справити неукраїнські дієприкметники українськими дієприслівниками. У тогож письменника є ще й таке речення: „Хмарочки стали розходитись, щоб дати дорогу для якогось пишного госця (гостя), ніби царя якого, **діющого** добро усьому миру". Це требаб описати побічним реченням і тоді вийде так: ... ніби царя якого, що діє добро усьому мирови.

Ці прикметники колишньої дієприкметникової форми не мають значіння дієприкметників. У таких словах, як робучий (робуча, як бджола), бачучий (бачучі очі), важучий, балакучий, лежачий (лежачого не бють), знаючий (такий знающий, як циган до пасіки), трудящий, горілий (горілий пеньок), зомлілий, знакомий і знайомий, родимий (гірша відьма вчена, як родима), ходячий і інших, менше відчувається чинність, а більше прикмету.

Наростки: **чий, учий, ущий** або **ачий (ащий), ючий, ячий, ящий** додають прикметі більбільшої сили, от пр., як у прикметнику **злючий** від **злий;** важучий не той, що важить, а дуже важкий; бачучий це той, що дуже добре бачить; робучий або роботющий це той, що дуже любить працю (рос. трудолюбивий); балакуючий це те саме, що балакливий; маючий, це теж саме, що богатий, заможний; трудячий або трудящий це той, що любить працю, як і роботющий; будучий це не той, що є, а той що буде; горячий це не той, що горить, і т. д.

Хоч і до дієсловних корінів додаються ці наростки, то витворені ними слова, як ми казали, не відчуваються вже як дієслівні форми, а тільки як прикметникові: гнучий, тямучий, тямущий, сліпучий, прийдучий, невмирущий, завидющий, загребущий (очі завидющі, руки загребущі). Але ці наростки додаються і до прикметників: добрий-добрячий, проклятий-проклятущий, капосний - капосночий; вони додаються і до іменників: баба-бабячий, свиня - свинячий, дитина-дитинячий, корова-коровячий.

Словотворення може собі дозволити людина, яка наскрізь знає й відчуває українську народню мову, а не будьхто по чужим може взірцям. Тому ставтеся вважніще до своєї рідної мови, й не поганьте її.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

Галичина, 2. V, 1931.

I.

Дорогий Вуйцю!

Вже третий місяць, як я вийшов з ляцької тюрми. Тато написали до Вас один лист, відтак по місяци другий, та жадної відповіди ми не одержали. Не знаємо, що за причина цему. Може Ви не одержали цих листів? (це було би для нас ще найкращим поясненням). А може... (та в це ми не віримо!) може Ви вже забули свій Родинний Край, Дорогу Україну і цей безталанний український нарід? Ні, це неможливо! Це якісь інші причини не позволяють Вам написати кілька слів до тих, що живуть в цім нещаснім, але дорогім кождому українському серцю, краю. Отже тому я сам постановив написати до Вас цих кілька слів. Думаю, що лист Ви одержите і ми сейчас дістанемо на него відповідь. Тому ми з великою вірою і надією очікуємо вже на відповідь.

Тепер представлю Вам, як виглядає наше життя під варшавським чоботом. Зачну від преславної пацифікації: Прийшли жнива в році 1930, час праці, а заразом і радости для селян і всіх тих, у кого є бодай клаптик землі. Та не всі раділи! Були такі, що з люти волосся собі на голові дерли, бо був це час страшної пімсти... Що ночі луни від горіючих дворів освічували небосклін і тим давали світови знати, що не все впорядку... Так було що ночі. Ляхи казились зі злости, бо не могли зловити виновників. Тоді видали „пацифікацію", щоби пімститись за це на цілім народі українськім. Сотки української молоді й селян позамикали до тюрем, а все проче: кооперативи, читальні й інші українські інституції та товариства порозвязували, передтим спацифікувавши так, що село виглядало, як по страшнім погромі, наче Турки й Татари перейшли. А що діялось зі свідомішими людьми і тими, котрих доля кинула до тюрем?!... Про це найлучше знаємо ми, себто ті, що на своїй шкірі це перенесли. Для приміру наведу сцену з події, котра мала місце зі мною й іншими підозрілими за саботаж. Двох ляцьких посіпак з числом 16 і 18 (неправдивими) привели мене до громадської канцелярії на зізнання. Там розібрали мене до нага (щоби кров не сплямила одежі) і тоді почали допити. Один, число 16, питає, а другий, число 18, обкладає люфою від револьвера попід груди. Від двох ударів паду на землю, та цей хватає за волосся, підносить, вдаряє головою до стіни і знова продовжує цю саму операцію, вигукуючи при цім: „Ґадай ск... сину". З уст тече кров, не можу вдержатись на ногах, та їм цего мало. Вони хочуть, щоби підписати виготовлений вже протокол щодо підпалу стирт пана, (котрого то після їх думки ми мали допуститись). Для того ударом ланцюха по голові, повалюють мене на землю, один вилазить з колінами на мене, а другий бє ланцюхом в пяти. А коли і це не помагає, то посіпака з ч. 18 обкручує ланцюх (котрим є звязані мої руки) довкола природжіння і починає крутити. Не знаю чи в пеклі будуть страшніші муки.

Таке було з кождим і те, що я Вам представив, це лиш уривок з того, що діялось. Серед таких обставин чоловік годиться на все. Після всего нас відставили до тернопільської тюрми. Там сиділи ми 5 місяців, а дня 9 лютого на карній розправі, котра тревала два дні, звільнено нас від вини й кари. Таке переніс неодин Українець! Неодного зруйнували Ляхи! Та найгірша доля стрінула учеників, котрих не хочуть тепер приняти до жадної державної ґімназії в Польщі, яко політично підозрілих, а приватно вчитись дуже дорого коштує. Сама школа 40 зл., а станція 80 зл. місячно. Я ще подання о приняття не робив, але сподіюсь одержати те, що й другі: „Нє пршиєнти, бо політично подейжани". Така наша доля!

А як живеться тепер нашому братови селянинови? Крайна нужда на селі! Продати мусить тано, а прийде щонебудь купити, то плати, хлопе. Через це кождий має богато довгів, з котрих тепер не може видрапатись. І тато також мають немало довгів, так, що прийдеться відай поле продавати (за пів дармо). Бо іншого ратунку нема і помочі нізвідки. Найбільше зруйнувала їх власне моя справа в суді. Тому я буду Вас просити в імени родичів і від себе самого о матеріяльну поміч, наскільки це не є понад Ваші сили. Даруйте за нахабність! Але іншого виходу нема. Наколи заграниця не поможе, то перед нами руїна...

Я думаю, що заграниця (еміґрація) повинна солідаризуватись з краєм і бодай матеріяльно, а тимсамим і морально підпомагати краєві в боротьбі з гнобителями, так, як це робила польська еміґрація підчас повстань.

Бачите, як ми стоїмо матеріяльно. Правда, незавидна доля? А як морально?

Після пацифікації всі, як інтеліґенти, так селяни і робітники, всі обєднались перед одною спільною небезпекою. Всі готові! Чекають лиш від провідників напряму, яким можна дійти до мети. Та леґальні провідники: представники народу цего їм не дають. Ба що більше, ці самі представники народу (УНДО) вступили на дорогу угодовщини. Пронеслась по краю й по світі вістка, що УНДО годиться з відвічним ворогом Ляхом. Не бачать сердеги, чи не хочуть, бачити і знати, до чого довели нас угоди. Та бачать і знають це ті, що здоровими очима глядять на світ; знає це кождий свідомий Українець.

На Великдень були розкинені по селах відозви, видані краєвою екзекутивою орґанізації українських націоналістів Західних Земель, в котрих осуджують політику УНДО, як політику зрадників. В відозвах є: **„Проч зі зрадниками, що ждуть спасення від Москви або Варшави. Хай живе Українська Національна Революція".** За ними піде нарід, бо вони поставили собі за ціль життя здобути українську державу, або згинути у боротьбі за неї. **„Україна понад усе".**

Так представляється життя у нас. А як виглядає воно за океаном у Вас? Тому прошу Вас дуже, опишіть все і то найскорше. З нетерпеливістю чекаємо на відповідь.

Як одержу відповідь, то напишу більше, а тепер кінчу.

Щиро здоровлю Вас всіх! Остаюся з глибоким поважанням.

II.

Галичина, дня 26 травня 1931

Дорогий Вуйцю!

Сердечне спасибі за фотоґрафію! В фотоґрафії був також один доляр. Лиш одно для нас дивне й загадочне, а іменно те, що ми ще не одержали від Вас жадної відповіди. Чи Ви не хочете до нас написати, чи листи не доходять? Якщо Ви написали, то дуже можливо, що листи не дійшли до нас, бо в нашім селі Ляхи цензурують всі листи тих Українців, котрі політично підозрілі. Тому я прошу Вас, як найскорше відпишіть на це моє письмо, але в цей спосіб: одну коверту заадресуйте до нас і до неї вложіть лист, а те все знова вложіть до другої коверти, котру заадресуйте:....

На Великодні свята приїхав був з Америки п. В... Через него хотіли ми передати до Вас листа, але тато не могли його ніколи застати вдома, а в останній хвилині виїхав він дуже нагло. Тому цей лист я вислав почтою, але ще на стару адресу. Через це не знаю, чи Ви його одержите. Взагалі тяжко довідатись, чи Ви наші листи одержуєте, чи ні, тому тепер богато розписуватись не буду.

Нам живеться під ляцьким чоботом так, як грибови під каменем. З одної сторони політична неволя, а з другої економічна руїна.

Ляхи так нас зруйнували минулої осени („пацифікація") матеріяльно, що тяжко тепер вернути на давне становище. Богато Українців гине по ляцьких тюрмах, а процеси нищать їх матеріяльно, а багато зруйнованих на здоровлю й грошево тиняється без заняття. **Неодин селянин продає тепер по морґови поле, щоби сплатити довги, спричинені політичним процесом сина.** Така доля стрінула й нас. І для нас нема іншого ратунку, як продати морґ поля. Процес, котрий відбувся проти мене, коштує тата більше, як 100 долярів, котрі позичили то в банку українськім, то в людий, а нема їх звідки тепер віддати. Минулого тижня мали тато заплатити в банку рату. Вивезли на ярморок 100-кілеву свиню. Думали продадуть і заплатять рату. Та тимчасом за свиню взяли лиш 5 долярів (колись 15 дол.), а рата виносить 20 дол. Длятого лиш процент заплатили. Тепер, як не дістануть нізвідки помочі, то будуть продавати поле. Так, так! Дожились ми добрих часів! Колись наші діди купували поля, а тепер їх сини продають.

Я знова цілий рік стратив (не ходив до школи), бо пів року сидів у ляцькій тюрмі за „саботаж", а пів пів року сиджу тепер знова вдома, бо до школи Ляхи політично підозрілих не приймають. З початком мая написав я до Кураторії подання о приняття до ґімназії, але ще до тепер нічого не одержав. А таких, як я, є сотки. Нераз стрінеться нас кількох в місті і думаємо над тим, де би то скінчити ґімназію. Ляхи не дадуть. а виїхати за границю нема грошей! **І так марнується наша молодь, цвіт і одинока надія народу.**

Та не зломлять нас Ляхи на шляху до кращого! Ми поборемо всі перешкоди, а таки дійдемо до своєї мети, бо ми хочемо жити і віримо в перемогу сильних духом. Для нас боротьба не є страшна, бо ми віримо, що наші Брати за океаном поможуть нам в ній: матеріяльно (грішми) й морально (добрими радами). Тому сміло стаємо до боротьби зі злом, бо на те й зло, щоби з ним боротись.

Ми матеріяльно слабі, але духово сильні!

Прошу якнайскорше відписати на це моє письмо. Напишіть, як Вам живеться, чи здорові (бо ми всі, Богу дякувати, здорові) й як представляється життя наших Братів Українців за океаном.

Ждемо на відповідь!

Сердечно здоровлю Вас і цілу Вашу Рідню!

Добра і щастя Вам бажаючий...

Левенштайн вернувся з каварні до дому замісць в пятій годині — пів до четвертої та застав свою жінку із своїм приятелем Ґольдберґом — одначе застав її в ситуації, що була для нього (Левенштайна) дуже неприємна, та для приловлених приємна.

Левенштайн счинив крик і став бити Ґольдберґа палицею. Левенштайниха скрикнула з переляку:

— Йойно, Йойно, що ти робиш? Не бий батька твоїх дітей!

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(56)

Човен, що показався на морі, примітили: Роков, Джейні й звірі Тарзана. Роков підплив своїм човном до нього й після коротких переговорів той човен направився до „Кінкейда". Ще не проплив човен і пів віддалі від берега до пароплава, як з „Кінкейда" почувся стріл. Один з моряків, що стояв зпереду в човні, впав у воду. То Джейні стрілила з пароплава.

Після цього випадку човен поспішно повернув і поплив назад до берега. Там він лишився чекати наступлення темноти. Джейні зрозуміла, що вони думають під покровом ночі напасти на пароплав і тоді вже нічого її не вратує. Отже вона рішилася на останній розпучливий крок, щоб ратувати себе. Вона з револьвером у руках викликала на поклад двох моряків, яких вона замкнула була в каюті.

Їх Джейні, під загрозою револьвера, змусила робити те, що вона їм наказувала. Вона наказала їм розчіпити той ланцюх, що тримав на котві „Кінкейд". Вона знала, що пароплав добре заосмотрений у харчі й воду до пиття. Час бур на морі вже пройшов, а тому нічого особливого не загрожувало йому, коли течія понесе його в море. Там вона сподівалася, що хтось зустріне пароплав і подасть свою поміч.

Коли вже ланцюх був розчеплений і течія пігнала „Кінкейд" на відкрите море, Джейні хотіла знову замкнути моряків у кабіні. Та тут несподівано моряки кинулися на неї, вибили з рук револьвер і повалили на землю, щоб звязати її. В Джейні помутилося в очах. Вона зрозуміла, що вже наступила її загибіль. В цей час вона ледви розгляділа крізь сльози постать мущини, що вибирався на пароплав і вже перелазив через борт.